



Arkivsaksnr. 26/337

<u>Sak</u>	<u>Utvalg</u>
003/26	Sametingsrádet – plenumsaker
	Sametingets plenum
	Sametingets plenum
	Sametingets plenum
	Plan og finanskomiteen

Saksframlegg

Totalt viser virkemiddelregnskapet for 2025 et overskudd på kr 1 445 387. Overskuddet skyldes først og fremst overskudd på prosjekter i egen regi og tilbaketreknings av søkerbaserte tilskudd.

Sametingsrádet disponerer de søkerbaserte virkemidlene innenfor Sametingets budsjett med unntak av de virkemidlene som er lagt til plenumsledelsens disposisjon. I 2025 er omdisponeringsfullmakten brukt til å dekke underskudd på enkelte tilskuddsposter mot andre tilskuddsposter som har et overskudd. Plenum er informert om dette under rådets beretning ved plenum i desember 2025. Det er blant annet gjort omdisponeringer til en rekke søkerbaserte ordninger blant annet til språkprosjekter, stipender, barnehager, marine næringer, variert næringsliv, kulturtiltak, institusjonsutvikling og til tilskuddsordningen samiske rettigheter til arealer og ressurser.

Sametinget har i 2025 hatt stor aktivitet på flere samfunnsområder som påvirker den samiske befolkningens sin hverdag

Vurdering

2025 har vært et år som tydelig har vist Sametingets betydning som folkevalgt organ og samfunnsbygger. Året har rommet krevende politiske saker, tunge rettighetskamper og et omfattende arbeid for å bygge, reparere og styrke det samiske samfunnet. Samtidig har det blitt synlig både hvor sårbart og hvor robust det samiske demokratiet er.

Oppfølgingen av **Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport** har preget Sametingets arbeid gjennom hele året. I møte med lokalsamfunn, språkbrukere, unge og eldre har vi sett hvordan fornorskningspolitikken fortsatt virke. Møtene har også vist kraften i arbeidet for å ta tilbake språk, kultur og identitet.

Sametinget har tatt et tydelig ansvar for å være en motor i dette reparasjonsarbeidet gjennom konkrete tiltak, og styrking av institusjoner og dialog i hele Sápmi. Derfor gjennomføres det høringer i alle av Sametingets valgkretser for å identifisere lokale og regionale behov. I 2025 ble det gjennomført høringer og prosesser i Nordre valgkrets og Sørsamisk valgkrets. Dette arbeidet videreføres i de kommende årene.

Samisk språk har stått helt sentralt i Sametingets oppfølging av forsoningsarbeidet. Det jobbes målrettet med språk i barnehager, skoler, helsetjenester, kunst, media og teknologi. Arbeidet med **Sámi Giellagáldu** har gitt historiske resultater innen språknormering og terminologi, og vist hvordan samisk samarbeid på tvers av landegrensene gir konkrete og varige resultater. Språk er grunnleggende for identitet, makt og tilhørighet, og for framtidig samfunnsutvikling.

2025 har samtidig vist at samiske rettigheter fortsatt utfordres i møte med statlige vedtak om arealbruk og ressursutnyttelse. Konfliktene knyttet til Melkøya og Fosen har synliggjort hvordan manglende konsultasjoner og mangelfulle prosesser svekker rettighetsvernet i praksis.

Dette ble tydelig i **Melkøyasaken**, der Sametinget tok staten til domstolene etter at vedtak om elektrifisering ble fattet uten reelle konsultasjoner og tilstrekkelig konsekvensutredning. Selv om Sametinget tapte saken i tingretten, står sakens betydning fast: rettigheter uten reell håndheving blir bare symbolske rettigheter. At Sametinget anket dommen, er et uttrykk for vårt ansvar overfor både dagens og kommende generasjoner.

Også **Fosen-saken** og manglende framdrift i arbeidet med erstatningsarealer har vist at staten fortsatt ikke tar fullt ansvar for brudd på samenes rettigheter. Når konsultasjoner uteblir, eller reduseres til formaliteter, svekkes tilliten. Sametinget har vært tydelig i 2025: urfolksrettigheter kan ikke skyves til side når tempoet i utbyggingspolitikken øker.

Parallelt med dette har Sametinget fortsatt arbeidet med å styrke samiske samfunn gjennom kultur, kunst og institusjonsbygging. Innen **kultur og kunst** har samiske kunstnere og institusjoner fortsatt å sette sterke spor nasjonalt og internasjonalt. Gjennom målrettede satsinger på festivaler, teatre, billedkunst, film og litteratur har Sametinget styrket samisk kunst som en selvstendig og profesjonell del av kunstfeltet.

2025 har også vært et år der **helse, omsorg og likeverdige tjenester** har fått økt oppmerksomhet. Sametinget har arbeidet systematisk for at samiske pasienter, eldre, barn og familier skal møtes med tjenester som tar språk, kultur og livserfaring på alvor. Arbeidet med Demensplan 2030, selvmordsforebygging i samiske områder og barnevernets ansvar overfor samiske barn viser at rettigheter først blir reelle når de virker i hverdagen. Det var derfor gledelig å åpne det første samiske barnehuset.

Sametingets ansvar omfatter også god forvaltning, åpenhet og etterprøvbarhet. I 2025 tok Sametinget ansvar for feil begått i håndteringen av lånegarantien til Várdobáiki AS. Feilen ble ikke fanget opp i tide, og ble heller ikke omtalt i tidligere beretninger slik den skulle. Dette skulle ikke ha skjedd. Sametingsrådet har gått grundig gjennom saken, varslet Riksrevisjonen og ryddet opp i den ulovlige lånegarantien. Sametinget har ikke lenger panteforpliktelser i saken, og forholdet er endelig avsluttet. Kritikken fra Riksrevisjonen tas på alvor, og det arbeides nå systematisk med å styrke rutiner og intern kontroll.

Demokratiet vårt har stått sterkt i 2025. **Sametingsvalget** viste høy deltakelse, og valgmanntallet fortsetter å vokse. Samtidig har valget synliggjort at ikke alle opplever å bli sett, hørt eller representert i Sametinget. For å følge opp dette er det igangsatt arbeid med å etablere egne utvalg som skal se nærmere på disse problemstillingene. Dette understreker at samisk demokrati forutsetter kontinuerlig utvikling. Åpningen av det **10. Sameting** ble en markering av samisk demokrati, kultur og verdighet, med kongelig deltakelse, sterke kunstneriske uttrykk.

Erfaringene fra demokratisk arbeid nasjonalt henger tett sammen med Sametingets internasjonale engasjement. I 2025 har Sametinget vært aktiv i FN-systemet, i nordisk samarbeid og i samisk parlamentarisk arbeid på tvers av statsgrenser. Urfolksrettigheter vinnes ikke bare nasjonalt – de må forsvares og utvikles i internasjonale rom

Den urolige situasjonen i verden påvirker urfolkssamfunn. Sametingets plenum har behandlet Sametingets forventninger til Norges politikk. Sametinget forventer at Norge, Sverige og Finland inkluderer samisk representasjon og kompetanse om samiske forhold i Nato-strukturer og nasjonale kommandolinjer.

Internasjonalt arbeid og sikkerhetspolitiske spørsmål henger tett sammen med hvordan samiske interesser ivaretas i nasjonale beslutningsprosesser. I 2025 ble Sametinget og Stortinget enige om at Sametinget skal ha et administrativt kontor på Stortinget. Ordningen skal legge til rette for bedre dialog og samhandling. Målet er å bidra til mer helhetlige politiske prosesser som ivaretar samiske interesser og rettigheter.

Sametingets arbeid i 2025 har vært omfattende, krevende og meningsfylt. Resultatene er skapt av folkevalgte, ansatte, institusjoner, organisasjoner og enkeltpersoner i hele Sápmi. Ressursene er begrensede, men engasjementet er stort

Forslag til vedtak

Sametingets årsmelding 2025 vedtas i henhold til vedlegg 1.